

Č.j.: 23231/2020

Ochrana lidských práv v průběhu a po skončení pandemie covid-19 v České republice

A. Dopady v oblasti lidských práv

A.1 Reakce státu na pandemii

1. Vláda ČR v reakci na pandemii onemocnění covid-19 přijala řadu opatření ke zmírnění jejích následků a „zploštění křivky“, tj. snížení nárůstu denního počtu nakažených za účelem ochrany zdraví obyvatel České republiky. Přijatá opatření na jedné straně směřovala k ochraně lidských práv, např. práva na život a zdraví, na druhé straně však zasahovala do jiných lidských práv, např. do svobody pohybu a shromažďování.

2. Například od 14. března bylo pro české občany a cizince s trvalým nebo přechodným pobytem nad 90 dnů na území ČR zavedeno omezení vycestování do vysoce rizikových oblastí. Dne 16. března byl vyhlášen úplný zákaz vycestování (s výjimkami pro určité osoby). Zákaz vycestování byl zrušen usnesením vlády, které nabylo účinnosti dne 27. dubna 2020. Toto opatření zcela zjevně vedlo k omezení volného pohybu a veškerých cest do zahraničí.

3. Další přijatá opatření zahrnovala:

- usnesení vlády České republiky č. 215 ze dne 15. března 2020, kterým byl omezen volný pohyb osob na území České republiky¹
- usnesení vlády České republiky č. 211 ze dne 14. března 2020 o zákazu maloobchodního prodeje a služeb²
- usnesení vlády České republiky č. 334 ze dne 30. března 2020, kterým byla zavedena povinná 14denní karanténa pro všechny osoby vstupující na území České republiky³
- usnesení vlády České republiky č. 387 ze dne 6. dubna 2020, kterým byla nařízena povinná karanténa všem přeshraničním pracovníkům, kteří v zahraničí strávili déle než 14 dní⁴

¹ Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Omezeni-pohybu-osob.pdf>.

² Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOABMPBJNVK>

³ Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOABN7SBPR6>.

⁴ Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/RCIABNFABVQ3>.

4. Během nouzového stavu byla opatření přijímána formou vládních usnesení či mimořádných opatření Ministerstva zdravotnictví.⁵ Vzhledem k tomu, že usnesení byla vydávána na jiném právním základě než opatření ministerstva a že tento přístup byl napaden žalobou, rozhodl Městský soud v Praze, že v době platnosti nouzového stavu musí být tato opatření vydávána ve formě usnesení vlády (viz část „Odpovědnost a soudnictví“ této zprávy). Po skončení nouzového stavu byla opatření vydávána Ministerstvem zdravotnictví.

A.2 Dopady opatření přijatých státem na lidská práva

5. Předně je třeba uvést, že v České republice veřejný ochránce práv (dále jen „ombudsman“ nebo „ochránce“) není národní lidskoprávní institucí (NHRI). Z tohoto důvodu nespadá do působnosti ochránce, jakožto instituce, komplexní sledování a posuzování situace v oblasti ochrany lidských práv v ČR. Ombudsman může poskytovat zejména informace o případech, které řešil v souvislosti s krizí vyvolanou pandemií onemocnění covid-19.

6. Co se týče obecných postřehů ohledně skupin obyvatel nejvíce postižených pandemickou krizí, lze říci, že významnou část nejvíce zasažených profesí představovala povolání, která většinou vykonávají ženy, tj. osobní služby, především v oblasti gastronomie, pohostinství atp.⁶ Toto podtrhuje fakt, že ženy také mnohem častěji zůstávaly doma s dětmi poté, co byly uzavřeny školy a školky. Totéž platí pro dopady krize na osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), jelikož vláda prakticky s okamžitou platností zakázala činnosti v oblastech, jako je turistický ruch, gastronomie či kadeřnictví, které vykonávají převážně ženy. Pro ženy bude také složitější návrat na trh práce, jelikož lze očekávat propad v počtu zákazníků, výpovědi z nájmu a zvýšení zadlužení. Zvláště je třeba zdůraznit dopad situace na matky samoživitelky.

7. Též je třeba zmínit, že se opatření proti šíření nemoci covid-19 poměrně rychle měnila. V některých případech se nedostatky a další problémy vzniklé v důsledku omezení změnilo, nebo byla tato omezení zrušena, ještě předtím, než mohl ombudsman oficiální stížnost vůbec prověřit.

8. Co se týče konkrétních případů a situací, se kterými se ombudsman setkal během koronavirové krize či po jejím skončení, chtěli bychom zmínit následující problémy.

A.3 Cestovní kanceláře⁷

9. Řada cestovních kanceláří údajně po klientech požadovala zaplacení zůstatku ceny zájezdů, které si klienti objednali před vyhlášením nouzového stavu, přestože byly tyto

⁵ Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/mimoradna-opatreni--co-aktualne-plati-180234/>;

<https://www.vlada.cz/en/media-centrum/aktualne/measures-adopted-by-the-czech-government-against-coronavirus-180545/>.

⁶ Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/dopady-opatreni-proti-pandemii-na-zeny-muze-na-trhu-prace>.

⁷ Dostupné z:

<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2020/ombudsman-kdo-ochrani-klienty-cestovnich-kancelari/>;

zájezdy zrušeny. Jako náhradu cestovní kanceláře klientům nabízely poukazy na zájezdy v příštím roce ve stejné hodnotě. Pro mnohé z klientů je za současných okolností zaplacení zbývajících cen zájezdu velmi složité, ne-li nemožné vzhledem ke snížení rodinných příjmů vlivem protipandemických opatření. Veřejný ochránce práv se dopisem obrátil na ministryni pro místní rozvoj a požádal ji o informaci, zda ministerstvo podnikne kroky nejen k ochraně zájmů cestovních kanceláří (k dispozici je několik podpůrných programů pro firmy postižené v souvislosti s opatřeními proti šíření pandemie covid-19), ale i jejich klientů. Ombudsman v tomto ohledu navrhoval, aby se po klientech nepožadovalo zaplacení zbývajících částí ceny za zájezdy s dobou odjezdu mezi květnem a červencem/srpnem a aby poukazy na zájezdy obdrželi pouze jako kompenzaci za již zaplacené zálohy.

10. Dne 11. června se uskutečnilo setkání mezi ombudsmanem, ministryní pro místní rozvoj a dalšími zúčastněnými subjekty (např. s Asociací cestovních kanceláří ČR, Ministerstvem průmyslu a obchodu, zástupci cestovních kanceláří atp.), na kterém byly projednány záležitosti spojené s účinky zákona o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru na odvětví cestovního ruchu. Účastníci schůzky projednali rovněž konkrétní praktické kroky cestovních kanceláří vůči jejich klientům.

A.4 Přítomnost otců u porodu⁸

11. Ombudsman se zabýval stížnostmi na zákaz přítomnosti otců (či blízkých příbuzných) u porodu, který Ministerstvo zdravotnictví vydalo v rámci svých mimořádných opatření. Dle názoru ministerstva byl zákaz odůvodněný, protože byl zaveden za účelem ochrany zdraví personálu porodnic. Stěžovatelé namítali, že zákaz není přiměřený situaci a že jde o nezákonný zásah do jejich práv.

12. Ombudsman se dopisem z 9. dubna obrátil na ministra zdravotnictví s žádostí o informace ohledně omezujících opatření a toho, zda ministerstvo plánuje omezení ve světle dalšího vývoje situace změnit. Zákaz byl zrušen 16. dubna a nahrazen upraveným opatřením (není důvod se domnívat, že se tak stalo v důsledku zájmu ombudsmana, jelikož zákaz otců u porodu byl předmětem živé veřejné diskuse a kritiky ze strany lidskoprávních organizací a části veřejnosti). Podle pozměněného znění mimořádného opatření byla přítomnost otce (či jiné osoby žijící ve stejné domácnosti s matkou) u porodu povolena za podmínky, že porod proběhne v oddělené místnosti, třetí osoba bude mít nasazenou roušku a její tělesná teplota nepřesáhne 37 °C.

<https://mmr.cz/cs/ministerstvo/vsechna-opatreni-a-pomoc-mmr-pri-pandemii-covid-19/cestovani-v-dobe-koronaviru/nechci-absolvovat-zajezd,-ktery-se-ma-konat-po-opa>.

⁸ Dostupné z:

<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2020/dopis-ombudsmana-ministrovi-zdravotnictvi/>;

http://www.mzcr.cz/dokumenty/mimoradne-opatreni-zakaz-navstev-pacientu-ve-zdravotnickych-zarizenich-a-zariz_19016_4135_1.html;

https://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-opet-povoli-pritomnost-druheho-rodice-u-porodu_19018_1.html.

A.5 Přeshraniční pracovníci a související otázky⁹

13. Ombudsman se věnoval situaci osob, které každodenně překračují státní hranici za účelem výkonu povolání, styku s rodinou apod. Když byla státní hranice uzavřena v důsledku opatření pro boj s pandemií onemocnění covid-19, ocitli se mnozí přeshraniční pracovníci v prekérní situaci. Ombudsman situaci sledoval a sepsal dopis, ve kterém vládu ČR vyzval ke zrušení některých z přijatých opatření. V mezidobí však vláda mnohá z předmětných opatření zrušila sama. V mnoha případech tak ombudsman nemusel dále konat.

14. Ombudsman ve snaze o řešení situace a vzniklých problémů komunikoval s příslušnými resorty (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví).

A.6 Vzdělávání

15. Školský systém se ocitl ve zvlášť složité situaci. Vzhledem k tomu, že všechny školy přešly na distanční vzdělávání, bylo potřeba domácnosti vybavit potřebnými pomůckami, především pak počítači a stabilním připojením k internetu. To se ukázalo problematickým především v sociálně vyloučených oblastech a mezi znevýhodněnými skupinami obyvatel. Zaznamenali jsme nicméně v tomto ohledu pozitivní iniciativy, například když školy poskytovaly sociálně znevýhodněným rodinám tablety a internet zadarmo, asistenti pedagogů zajišťovali osobní roznášku domácích úkolů, existovala spolupráce mezi místními dobrovolníky a neziskovými organizacemi, či byly zřízeny biblioboxy, aby rodiče nemuseli tisknout všechny domácí úkoly na vlastní náklady.

16. Objevily se také problémy spojené s návratem dětí s postižením do škol. Ačkoli běžné školy znovu začaly fungovat během května, speciální školy pro děti s tělesným či duševním postižením měly zůstat uzavřené až do konce školního roku. Toto rodičům znemožňovalo návrat do práce narušilo školní prospěch dětí, které potřebují specifický přístup. Kancelář Veřejného ochránce práv upozornila na potenciální riziko nerovného zacházení a o případu přímo informovala vládu ČR.¹⁰

17. Další problém vyvstal, když Poslanecká sněmovna přijala zákon o zvláštních pravidlech pro vzdělávání v roce 2020, kterým reagovala na situaci v souvislosti s pandemií onemocnění covid-19.¹¹ Zákon byl přijat ve zrychleném režimu legislativní nouze bez připomínkového řízení. Zákon zavedl dvě hlavní opatření: 1) jediný termín pro přijímací zkoušky na střední školy a 2) nemožnost se proti rozhodnutí školy o (ne)přijetí ke studiu odvolat (absence opravného prostředku).

18. Ombudsmanovi začaly přicházet podněty týkající se této problematiky. Kontaktovali jsme Ministerstvo školství, avšak ve stanovené lhůtě jsme nedostali odpověď. Následoval poslanecký pozměňovací návrh, který směřoval k nápravě výše uvedených problémů. Ombudsman tento návrh podpořil v připomínkovém řízení. Nebyl však dosud projednán

⁹ Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/mvcren/article/cross-border-workers-so-called-pendlers.aspx>.

¹⁰ Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2020/deti-s-postizenim-maji-pravo-chodit-do-skoly/>.

¹¹ Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=855>.

Poslaneckou sněmovnou. Ombudsman také vydal tiskovou zprávu a stanovisko k této záležitosti.

A.7 Omezení návštěv ve věznicích a dalších zařízeních

19. Během krize byly zakázány či omezeny návštěvy ve věznicích a dalších zařízeních, kde se nachází lidé omezení na svobodě. Mnohé sociální služby (např. služby pro obzvlášť ohrožené rodiny či zranitelné osoby) byly uzavřeny. To představovalo problém zvláště pro rodiny, které spoléhají na pravidelnou pomoc sociálních pracovníků (osoby s postižením, rodiny s vysokým rizikem domácího násilí atp.). Ombudsman v této oblasti shromažďoval příklady dobré a špatné praxe. Příkladem dobré praxe byly skypeové hovory, které byly vězňům umožněny v období zákazu návštěv.

20. Mnohé z uvedených problémů byly vyřešeny v okamžiku, kdy vláda rozhodla o postupném uvolňování platných opatření. Ombudsman se nyní chystá vydat pro podobné situace doporučení zařízením a dalším zúčastněným subjektům.

B. Ochrana různých rizikových skupin

B.1 Senioři

21. Co se týče seniorů, dopadl na ně zákaz návštěv v domovech důchodců v době od března až po konec května, jelikož byli klasifikováni jako „ohrožená skupina“. Po vyhlášení tohoto opatření byl zaveden i zákaz opouštět prostory domovů.

22. Osobám starším 70 let žijícím doma bylo vydáno obecné doporučení vůbec nevycházet z domu (s výjimkou případů neodkladné lékařské péče).

B.2 Zadržené a uvězněné osoby

23. Ombudsman ve své působnosti jakožto národního preventivního mechanismu během pandemie sledoval situaci v místech, kde se nachází osoby omezeny na svobodě. Zavedená ochranná opatření zahrnovala zákaz návštěv zvenčí, nastavení hygienických a zdravotních opatření (např. měření tělesné teploty, dezinfekce), oddělení symptomatických osob od nově příchozích, povinné nošení roušek atp.

24. Vězeňská zařízení se taktéž zapojila do výroby ochranných pomůcek. Problémem však byl přetrvávající nedostatek ochranných pomůcek a obecně nedostatečná připravenost na mimořádné zdravotní situace podobného rozsahu. Problematické bylo také průběžné klinické testování. I přes zmíněné obtíže přijatá opatření přispěla k tomu, že až do 26. května nebyla zjištěna nákaza nemocí covid-19 u žádného z vězňů.

25. Mezi zaměstnanci a příslušníky Vězeňské služby ČR byla situace o poznání složitější, přesto bylo v jejich řadách do začátku dubna zjištěno jen devět případů nákazy. Pandemie také upozornila na některé přetrvávající problémy, které bude třeba v budoucnosti vyřešit, například na přeplněná vězeňská zařízení, nedostatečnou či zastaralou architekturu věznic, nedostatečné pracovní podmínky personálu věznic či nedostatek zdravotnických pracovníků poskytujících zdravotní péči ve věznicích.

26. Věznice nebyly jediná zařízení, kde došlo k omezení návštěv rodinných příslušníků. Kancelář ochránce byla upozorněna na několik případů, kde poskyvatelé ústavní péče zakázali plošně návštěvy, bez individuálního posouzení. V zařízeních, kde jsme shledali tato opatření jako nepřiměřená a kde jsme následně dosáhli nápravy, jsme provedli šetření z vlastní iniciativy.

27. Během období platnosti přísných opatření provedl ombudsman systematické návštěvy v zařízeních, v nichž se nacházejí osoby omezené na svobodě. Při jedné z návštěv v psychiatrické nemocnici bylo zjištěno, že v období od března do dubna neprobíhaly žádné výslechy v souvislosti s rozhodováním o uložení či dalším prodloužení detence v ústavu. V tomto případě jsme podali podnět k příslušnému okresnímu soudu, který tvrdil, že nerezignoval na své zákonné povinnosti, pokud jde o rozhodování o zákonnosti umístění či držení osob v ústavní péči, nicméně vzhledem ke zvýšeným hygienickým nárokům bylo nutné vyhnout se osobnímu výslechu osob umístěných v detenci. Rozhodování v této oblasti nicméně dále pokračovalo a soudy rozhodovaly na základě dostupných podkladů (telefonické komunikace s ošetřujícím lékařem, přijímacím protokolem atp.). Soud nicméně ombudsmana ujistil, že osobní výslechy byly od počátku května opět obnoveny.

B.3 Žadatelé o mezinárodní ochranu

28. Obdobná opatření byla zavedena v azylových zařízeních, a kromě toho bylo zřízeno přijímací středisko se zvláštním režimem. Po podání žádosti o mezinárodní ochranu (ústně či do policejního protokolu v souladu s azylovým zákonem) museli žadatelé o mezinárodní ochranu podstoupit čtrnáctidenní karanténu v tomto zařízení. Poté byli přesunuti do běžného přijímacího střediska. Tam teprve proběhly standardní postupy, tj. poskytnutí doplňujících informací k žádosti, pohovory atp.

29. Ministerstvo vnitra také zavedlo podrobnou metodiku k upraveným postupům, která brala v úvahu zvýšené nároky na hygienická opatření v uprchlických zařízeních a pro práci cizinecké policie a zdravotnických zařízení pod správou ministerstva vnitra.

B.4 Poskytování služeb zranitelným osobám

30. S potěšením konstatujeme, že výkon činnosti orgánů sociálně-právní ochrany ve vztahu k ohroženým dětem nebyl přerušen. Úřady se věnovaly jak naléhavým případům, tak i běžnému monitoringu a spolupráci s rodinami ohrožených dětí. Výkon běžné sociální práce s rodinami byl však přirozeně omezen.

31. Usnesením vlády z 18. března došlo během doby platnosti nouzového stavu k přerušování poskytování sociálně aktivačních služeb a denních stacionářů a omezení provozu nízkoprahových zařízení pro děti a mládež i sociálně terapeutických dílen. V souvislosti s poskytováním sociálně aktivačních služeb se ombudsman obrátil na ministryni práce a sociálních věcí. Ministryni jsme upozornili, že dotčené rodiny patří k těm nejvíce postiženým současnou situací, kdy mnohé přišly o své příjmy a následně i o bydlení. Navíc se v důsledku přerušování školní výuky a omezení volného pohybu vyostřily již tak mnohdy problematické rodinné vztahy, což může vést k nárůstu domácího násilí. Tyto rodiny nemusí být schopné se samy obrátit na příslušné orgány, aby si zajistily dostatečnou pomoc. Situaci dále zhoršoval fakt, že orgány sociálně-právní ochrany na základě dalšího usnesení vlády omezily

svou činnost pouze na nejnutnější úkony. Proto jsme doporučili obnovení provozu sociálně aktivačních služeb alespoň distanční formou, tj. telefonicky, přes e-mail či Skype.

32. Přijetím zákona o některých úpravách v oblasti dávek státní sociální podpory a příspěvku na péči v souvislosti s nouzovým stavem při epidemii byl rodičům dětí do 13 let nebo rodičům pečujícím o děti s postižením přiznán příspěvek na péči. Totéž platilo i pro osoby, které v důsledku uzavření některých zařízení sociálních služeb (např. denních stacionářů) byly nuceny pečovat o nemohoucí seniory, kteří s nimi žijí ve společné domácnosti. Samostatně výdělečně činné osoby v exekuci však byly z nároku na příspěvek vyloučeny. V tomto smyslu se ombudsman obrátil na ministra průmyslu a obchodu a apeloval na přehodnocení nastavených podmínek.

C. Sociální ochrana

33. Usnesení vlády č. 267 ze dne 19. března 2020 umožnilo držitelům zaměstnanecké karty či modré karty za zjednodušených podmínek pracovat pro zaměstnavatele provádějícího krizová opatření nebo napomáhajícího k provádění krizových opatření v nouzovém stavu. Stejně usnesení vlády umožnilo cizincům změnit během nouzového stavu zaměstnavatele bez nutnosti splnění podmínky 6 měsíců předchozího zaměstnání na území České republiky od získání první zaměstnanecké karty.

34. Usnesení vlády č. 495 ze dne 30. dubna 2020 v čl. IV odst. 3 stanovilo přerušení doby, jejímž uplynutím zaniká platnost zaměstnanecké karty po ukončení zaměstnaneckého vztahu, a to na dobu trvání nouzového stavu; přerušením začíná běžet doba nová. Pokud bylo zaměstnání držitele zaměstnanecké karty ukončeno během nouzového stavu nebo v průběhu 60 dní před vyhlášením nouzového stavu, nemohla platnost zaměstnanecké karty během nouzového stavu skončit a cizinec tak získal dalších 60 dní na to, aby si našel nové zaměstnání.¹²

D. Odpovědnost a soudnictví

35. Fungování soudnictví nebylo v průběhu pandemie onemocnění covid-19 přerušeno, a to ani během trvání nouzového stavu (12. březen–17. květen). I v oblasti soudnictví však byla zavedena řada opatření včetně udržování odstupu, hygienických opatření či nošení roušek. Dále byla ve velké míře využívána možnost práce z domova.

36. Během trvání nouzového stavu ombudsman v několika oblastech zaznamenal zvýšené množství podnětů kvůli množství opatření zavedených vládou za účelem boje s pandemií. Pro všeobecný přehled dopadu pandemie na lidská práva a oblasti vyžadující zvláštní pozornosti odkazujeme na část A (Dopady na lidská práva).

37. Co se týče zákonnosti vládních opatření, je třeba upozornit zejména na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. dubna 2020. Na počátku pandemie vláda vydávala veškerá opatření na základě krizového zákona. Tento postup stanovuje ústavní zákon o

¹² Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince-aktuality-informace-k-reseni-pobytovych-zalezitosti-cizincu-na-uzemi-cr-po-skonceni-nouzoveho-stavu-od-18-kvetna-2020-do-16-cervence-2020.aspx>.

bezpečnosti ČR. Vláda nicméně později v březnu změnila formu svých opatření a začala je vydávat v podobě mimořádných opatření Ministerstva zdravotnictví na základě zákona o ochraně veřejného zdraví. Jedním ze zmiňovaných možných důvodů byla snaha státu vyhnout se povinnosti nahradit škody, které opatření způsobí. Městský soud v Praze však čtyři napadená opatření zrušil a rozhodl, že taková opatření musí být vydávána vládou v souladu se standardním postupem podle krizového zákona; vláda se tímto rozhodnutím řídila.

38. Jsou vedena i další řízení o návrzích na zrušení omezení souvisejících s vládními opatřeními podané k Ústavnímu soudu ČR. Jeden z nich ombudsman podpořil, když vstoupil do řízení jako vedlejší účastník, konkrétně návrh na zrušení části omezení vztahujících se na přeshraniční pracovníky.¹³

E. Otázky zvláštního zpravodaje ohledně práva na přiměřené bydlení

E.1 Uprchlická zařízení

39. Za účelem prevence šíření onemocnění covid-19 mezi zaměstnanci Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra a dalších příslušných orgánů, včetně Policie ČR, jakož i mezi zajištěnými cizinci či žadateli o mezinárodní ochranu, Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra zřídila přijímací středisko se zvláštním režimem. Toto zařízení bylo zřízeno preventivním opatřením Ministerstva vnitra ze dne 20. března 2020.¹⁴

40. Dne 20. května 2020 provedla Kancelář Veřejného ochránce práv systematickou návštěvu v zařízení Bělá-Jezová, které v současnosti slouží jako zařízení pro zajištění cizinců i jako přijímací středisko pro žadatele o mezinárodní ochranu. Zpráva ze systematické návštěvy byla zveřejněna na internetových stránkách ochránce.¹⁵

E.2 Jiné oblasti

41. Co se týče opatření k ochraně nájemníků, vláda svým usnesením vyhlásila cenové moratorium nájemného z bytů, které platilo během trvání nouzového stavu.

42. Hlavní město Praha dále zahájilo iniciativu, v jejímž rámci byli bezdomovci ubytováni buďto v soukromých ubytovnách na náklady města, nebo ve stanovém městečku.¹⁶

¹³ Sp. zn. Pl. ÚS 20/20. Byly rovněž podány stížnosti k Ústavnímu soudu ČR ohledně cenového moratoria nájemného z bytů (Pl. ÚS 22/20) a k situaci nájemníků (Pl. ÚS 21/20).

¹⁴ Dostupné z: <http://www.suz.cz/zrizeni-docasneho-prijimaciho-strediska-se-zvlastnim-rezimem/>

¹⁵ Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/zarizeni-pro-cizince/>

¹⁶ Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/220411000100417/video/762814?_ga=2.211299094.222412589.1592309654-27743611.1592309654.

F. Otázky nezávislého znalce ohledně lidských práv seniorů

43. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že přerušení výuky a omezení volného pohybu vedlo k izolaci rodin, a tudíž ke zvýšení stresu a rizika domácího násilí. Činnosti a fungování orgánů sociálně-právní ochrany dětí byly zachovány jak s ohledem na naléhavé případy, tak s ohledem na pokračující monitoring a spolupráci s rodinami, ve kterých se nachází ohrožené děti. I linky bezpečí pro děti a dospívající zůstaly plně v provozu.

44. Obecným problémem života seniorů během pandemie onemocnění covid-19 je osamělost v důsledku společenské izolace.

45. Ombudsman se dále zabýval několika jednotlivými podněty. Jeden se týkal tzv. lex voucher (resp. lex covid), tj. nově přijatého zákona směřujícího ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru na odvětví cestovního ruchu. Tento zákon upravuje zvláštní podmínky pro zájezdy probíhající v období od 20. února do 31. srpna 2020, během kterého mohou cestovní kanceláře využít tzv. ochranné doby, během které se odkládá vrácení plateb uhrazených zákazníkem za zájezd. Na osoby starší 65 let se vztahuje výjimka, kdy tyto osoby mohou poukaz odmítnout. Ačkoliv byla stěžovatelkou důchodkyně, neměla na tomto základě právo na přímé vrácení platby. Museli jsme v tomto případě vysvětlit, že jde o politické rozhodnutí a nelze je tedy považovat za diskriminační.

46. V jiném případě, kterým se ombudsman zabýval, šlo o nesouhlas s opatřením, kterým se zavedly v obchodech vyhrazené hodiny, kdy mohli nakupovat pouze senioři. V tomto případě musel ombudsman vysvětlit, že ačkoliv v době mezi 8.–10. hodinou mohou skutečně do obchodů vstupovat pouze osoby starší 65 let, toto opatření nenaplňuje znaky diskriminace, jelikož sleduje oprávněný cíl a použitá metoda je přiměřená k jeho dosažení.

G. Otázky zvláštního zpravodaje ohledně obchodu s lidmi a pohlavního vykořisťování dětí

47. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že přerušení výuky a omezení volného pohybu vedlo k izolaci rodin, a tudíž ke zvýšení stresu a rizika domácího násilí. Činnosti a fungování orgánů sociálně-právní ochrany dětí byly zachovány jak s ohledem na naléhavé případy, tak s ohledem na pokračující monitoring a spolupráci s rodinami, ve kterých se nachází ohrožené děti. I linky bezpečí pro děti a dospívající zůstaly plně v provozu.

V Brně dne 26. 6. 2020

JUDr. Stanislav Křeček
Veřejný ochránce práv